

Irmína Mazurek - Płecha

Zawarcie związku małżeńskiego w świetle prawa obowiązującego
w II Rzeczypospolitej (1918 – 1939).

Prezentowana rozprawa doktorska dotyczy zawarcia związku małżeńskiego w świetle przepisów obowiązujących w II Rzeczypospolitej. Chronologiczne ramy rozprawy objęły okres od 1918 roku do 1939 roku. Tematyka poruszona w rozprawie nie została dotąd kompleksowo opracowana w osobnej monografii poświęconej wyłącznie temu zagadnieniu. Różnorodne publikacje, jedynie częściowo poruszały wybrane aspekty badawcze, będąc bardziej szczegółowymi w stosunku do problematyki dysertacji doktorskiej bądź przedstawiając szerszy zakres merytoryczny, w którym omawiane było także zawarcie małżeństwa. Warto zaznaczyć, że żadna z tych publikacji nie obejmowała w pełni problematyki omawianej w niniejszej rozprawie doktorskiej, ani pod względem merytorycznym, ani chronologicznym, z powodu ograniczeń zakresu lub daty publikacji.

Celem niniejszej rozprawy było dokonanie wszechstronnej analizy oraz rozwiązanie problemów badawczych związanych z zawarciem małżeństwa. Przedstawiono istotne elementy zawarcia: zdolność stron, właściwe wyrażenie woli oraz spełnienie wymogów formalnych. Scharakteryzowano: istotę małżeństwa, formy zawarcia (cywilną, wyznaniową i mieszaną), konstrukcję zaręczyn, konsekwencje zaręczyn, wynagrodzenie szkody za niedojście ich do skutku. Omówiono przesłanki, przeszkody (tamujące, zrywające, prawa publicznego, prawa prywatnego, prawa wyznaniowego) i zakazy małżeńskie, dyspensy (właściwość organu uprawnionego do wydawania dyspens, procedurę odwoławczą) oraz zapowiedzi w każdym z systemów (doniosłość, ilość, miejsce ogłoszenia, formę, zwolnienie z wygłoszenia, procedurę zaskarżenia). Podjęto temat ceremonii zawarcia małżeństwa (miejsce, pełnomocnictwo stron, właściwość osoby odbierającej oświadczenia i jej umocowania, ślub bez udziału duszpasterza lub w obecności duszpasterza nieposiadającego odpowiednich umocowań, świadkowie, ich liczba, uwarunkowania osobiste, rejestr ślubów, księgi parafialne) oraz zawieranych małżeństw mieszanych międzywyznaniowych, osób podlegających przepisom różnych dzielnic (międzydzielnicowych), małżeństw obcokrajowców. Dodatkowo poruszono tematykę małżeństw zawieranych przez funkcjonariuszy służb mundurowych.

Strukturę pracy dostosowano do jej celu i zamierzeń badawczych. Dokonując analizy przedmiotowego zagadnienia, całość rozważań podzielono na siedem rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wstępem.

W pierwszym rozdziale, ze względu na złożoność zagadnienia, konieczne było omówienie aktów prawnych obowiązujących na terenach II Rzeczypospolitej. Rozdziały od drugiego do piątego miały na celu przedstawienie systemów prawa małżeńskiego obowiązujących w II Rzeczypospolitej, omówiono w nich formy małżeństwa – świecką, wyznaniową oraz mieszaną. Rozdział drugi poświęcono problematyce zawierania małżeństw na terenach byłego Królestwa Polskiego. W rozdziale trzecim skupiono się na tematyce małżeństw zawieranych na obszarach dawnego zaboru rosyjskiego. W czwartym rozdziale omówiono zawieranie małżeństw na ziemiach byłego zaboru austriackiego oraz na Spiszu i Orawie. W piątym rozdziale przedstawiono zagadnienia związane z zawarciem małżeństwa na terenach dawnego zaboru pruskiego. Rozdział szósty zawiera szczególne uregulowania dotyczące zawierania małżeństw przez służby mundurowe, które obowiązywały wszystkich funkcjonariuszy na całym obszarze II Rzeczypospolitej. Ostatni, siódmy rozdział poświęcono poszczególnym projektom kodyfikacji osobowego prawa małżeńskiego. W podrozdziałach przedstawiono szczegółowo: projekt Władysława Leopolda Jaworskiego, projekt Karola Lutostańskiego, projekt Zygmunta Lisowskiego oraz projekt Jerzego Jaglarza. Każdy z projektów został omówiony pod kątem sposobu zawarcia małżeństwa, w tym: formy, procedury, spełnienia wymogów formalnych, zdolności stron, przeszkód, dyspens, właściwości stron, zapowiedzi, ceremonii, wyrażenia woli oraz następstw. Rozprawę wieńczy zakończenie, bibliografia oraz cztery aneksy, których układ odpowiada kolejności badanych zagadnień.

17.09.2021v.
hmine Monnik - @Tedu